

Åtgärder för öring och flodkräfta i Solviksälven

Vattenfall AB har fått projektet "Skapa ett sjövandrande och stationärt öringbestånd samt genomförande av biotopvårdande åtgärder för flodkräftor i Solviksälven" godkänt av Naturskyddsföreningen som miljöfondsprojekt enligt el märkt Bra Miljöval kriterier 2009. Projektägare och utförare av projektet har varit Hushållningssällskapet i Värmland.

I juni 2016 påbörjades arbetet med att manuellt genomföra biotopvårdsåtgärder för att gynna flodkräftor och öring i Solviksälven. De sista kompletteringarna genomfördes 8 september 2017. Totalt har en ca 800 m lång sträcka förbättras. Men hjälp av järnspett har stora sten/block brutits loss framförallt ur botten av Solviksälven. Även sten/block som tidigare forslats upp längs strandkanten har i möjligaste mån återförts till älven. Genom att bryta loss sten/block i "stenpälsen" har vattenhastigheten dämpats vilket medför till att det skapats lugnare partier, ökad bredd samt att medeldjupet ökat. Fokus har varit på att luckra upp bottenarna för att skapa mikromiljöer för flodkräftans och öringens årsyngel. Uppströms dammruinen, en sträcka på ca 250 m, fokuserades åtgärderna huvudsakligen på att förbättra förutsättningarna för flodkräftor. Även lekbottnar anlades i sträckan inför framtida återetablering av öring uppströms dammruinen, som bedömts utgöra ett vandringshinder. Vissa delar av den övre sträckan fick en tydlig ökad bredd och medeldjup. Lekbottnar i den övre delen av lokalen bedömdes bli mycket bra då det fanns mer tillgång grussubstrat. Vid den gamla dammruinen fanns en mängd bråte i form av kvistar, grenar och stockar som ansamlats under årens lopp som gjorde att befintligt fall blev ett vandringshinder. Efter att vi avlägsnat "bråten" kunde vi med enkla åtgärder få fram en mindre huvudfåra där öring högst troligt kan passera under vissa vattenflöden, vid lågflöden utgör det dock fortfarande ett vandringshinder.

Totalt anlades 18 lekplatser i hela den ca 800 m långa sträckan med en storlek på 0,5 – 1 m. Vissa av dem blev bättre än andra då det är brist på lämpligt leksubstrat och/eller att på vissa sträckor är lutning för hög och därmed blir vattenhastigheten kraftig vid högflöden med risk att finare lekgrus spolats bort. I slutet av fältsäsongen 2016 hade vi inte hunnit genomföra de kompletteringar med biotopvårdsåtgärder vi såg behövdes, vilket medförde att vi sökte en förlängning av projektet för att få genomföra detta fältsäsongen 2017.

I augusti 2016 genomfördes två elfisken med fokus på att undersöka flodkräftans tätheter uppströms resp. nedströms dammruinen. Elfiskena ska användas som en framtida referens för att utvärdera biotopvårdsåtgärderna. I den övre sträckan fångades faktiskt även 1 öring. Sträckorna kunde tack vare förlängningen av projektet även elfiskas 2017.

Resultat från elfisken 2016 och 2017 med avseende på tätheterna med flodkräftor. En ökning av beståndet med ca 60 % under 1 år kunde konstateras i den övre elfiskelokalen.

År	Antal kräftor/100 m ²	
	Ned. dammruin	Upp. dammruin
2016	86,8	83,5
2017	73,0	133,7

Tätheterna i elfiskelokalen uppströms dammruinen hade ökat med ca 60 % på ett år. Varför tätheterna nedströms dammruinen inte ökade är svårt att förklara, möjligen blev åtgärderna mer effektiva vid den övre lokalen. Tätheterna antal/100 m² i Solviksälven är höga. Det kan jämföras med medeltätheterna för flodkräftor registrerade i elfiskedatabasen (SERS) vid SLU, för vattendragen i Bengtsfors-, Dals-Eds och Åmåls kommun som varierar mellan 29,1 – 52,0 flodkräftor/100 m².

I augusti 2016 hämtades 300 0+ och 1+ från närliggande Suledsälven med hjälp av elfiske. Öring hämtades i hela Suledsälven från mynningen i Östra Silen till utloppet ur Limmen. I olika etapper fiskade vi och transporterade öringen till de utvalda lokalerna i Solviksälven. Ett fåtal öringar flyttades åt gängen för att

minska risken att syret tog slut och även stressen. Efter viss möda gick transporten mycket bra. Väderförhållandena var mulet med relativt låga temperaturen vilket medförde till att minska stressen hos öringen. Ingen öring noterades skadas under flytten. Öring planterades ut på en sträcka från ca 75 m uppströms vägtrumman till dammruien. Ingen öring planterades ut uppströms dammruien. I oktober 2016 anlades en något större lekbotten nedströms vägtrumman, samtidigt kunde öring påvisas i sträckan vilket visade att de överlevt de två första månaderna.

De 25 augusti 2017 upprepades elfisket. Förutom att flodkräftorna ökat markant i den övre lokalen fångades även öring. De hade överlevt och vuxit sig stora. Detta trots att det var ett mycket lågt vattenstånd under hela hösten och vintern 2016/17, det borde medfört till att överlevnadsmöjligheterna minskade. I den nedre lokalen fångades totalt 15 öringar som motsvarade 12,4 öringar/100 m². Mycket överraskande fångades även öring i den övre lokalen, totalt 4 stycken vilket motsvarade 8,2 öringar/100 m². Uppenbarligen utgör numera inte dammruien ett definitivt vandringshinder för öring. Tyvärr finns bäver i den nedre delen av Solviksälven som är flitig med att bygga bäverdammar. Dammar har rivits men dessa har återbyggs. Dammarna har byggts så effektivt att de utgör vandringshinder för öring, i alla fall vid lågflöden. Detta kan teoretisk förhindra öring från Östra Silen att nå det åtgärdade området.

De sista kompletteringarna genomfördes den 8 september 2017. Vattenståndet var fortfarande mycket lågt men de sista kompletteringarna gjorde att ytterligare bra gömslen och ståndplatser skapades både för öring och flodkräfta. Nu återstår att se om de hitflyttade öringarna växer sig stora och leker i Solviksälven. Framtida elfisken får utvisa detta.

Skyltning längs Solviksälven

Hona med nykläckta yngel, juni 2016.

